

ВИКОНАВСЬКІ ОБРІЇ

УДК 78.071.1(438):78.072

ЛІДІЯ НІКОЛАЄВА

ВОКАЛЬНА ТВОРЧИСТЬ Ф. ШОПЕНА І ПИТАННЯ ВИКОНАВСЬКОГО МУЗИКОЗНАВСТВА

Розглянуто пісенну творчість Ф. Шопена, виконання солоспівів композитора в різних національних школах, розкрито їх стилістичні, жанрові, мелодико-інтонаційні особливості, образний зміст, а також проблеми їх інтерпретації виконавцями, деякі питання стилю, образного змісту, жанрових ознак, мелодико-інтонаційних особливостей цих творів. Звернено увагу на виражальний потенціал фортепіанних партій, розкрито естетичні погляди композитора на вокальне мистецтво. Створюючи пісні, Ф. Шопен звертався тільки до польських текстів. Для нього це мало принципове значення, національний характер і неповторний колорит його мініатюр частково втрачаються при іншомовних варіантах виконання.

Композитор писав музику переважно на вірші своїх сучасників, багато з яких були його друзями і знайомими – А. Міцкевич, З. Красінський. Пісні Ф. Шопена дуже різноманітні за змістом і характером (пасторально-ідилічні, радісно-кокетливі, граціозні, енергійні, піднесено-героїчні, меланхолійні, елегійні, драматичні, трагічні), за жанрами (пісня, балада, мазурка, вальс), формою (проста куплетна, наскрізна). Ці мініатюри, безперечно, вплинули на подальший розвиток цього жанру в польській музиці – С. Монюшка, М. Карловича.

Ключові слова: пісні Ф. Шопен, польська вокальна музика, виконавські інтерпретації, мистецька пісня.

Камерно-вокальні твори Ф. Шопена останнім часом набувають все більшої популярності серед виконавців. Якщо за життя композитора і після його смерті звучали окремі пісні, то починаючи з середини ХХ століття, створюються програми, звукозаписи, присвячені пісенній творчості польського композитора. Досліджень про солоспіву Ф. Шопена здійснено небагато, переважно це праці польських авторів, у яких йдеться про історію їх створення, особливості образного змісту і форми. Серед таких варто згадати видану 1927 році книгу Северина Барбага (SeverBarbag) *Studiumo pieśniach Chopina* і праці відомого шопенознавця Мечислава Томашевського (Mieczysław Tomaszewski) *Pieśni Fryderyka Chopina. Zarys monograficzny* (1960, не видана), *Filiacje twórczości pieśniarskiej Chopina z polską pieśnią ludową, popularną i artystyczną* (1961), *Chopin, Kurpiński i pieśń powszechna* (1999). Питання про виконання цих творів, у вітчизняному музикознавстві не розглядалися.

Мета статті – розглянути пісенну творчість Ф. Шопена, виконання солоспівів композитора у різних національних школах, розкрити їх стилістичні, жанрові, мелодико-інтонаційні особливості, образний зміст.

Вокальні мініатюри Ф. Шопена, написані упродовж 1829–1847 років, доповнюють загальну картину його творчості. Відомо також, що сам автор не надавав їм важливого значення. За життя композитора вони не були видані. Сім пісень, переписані рукою сестри композитора Людовіки, увійшли до альбому, переданого автором Марії Водзінській. Опублікував твори після смерті композитора його товариш Ю. Фонтана, який 1859 року

видав 17 пісень Ф. Шопена для голосу та фортепіано (op. 74, posth.).

Постає запитання, чому один з найвидатніших мелодистів світу так мало надавав уваги камерно-вокальній музиці, хоча в його час, у добу романтизму, цей жанр був одним із найважливіших? До того ж, композитор спілкувався з провідними діячами мистецтва свого часу, серед яких були і співаки, зокрема Поліна Віардо, яка написала на основі його мазурок свої вокальні твори. У багатолітній дружбі з Ф. Шопеном перебувала Дельфіна Потоцька, яка вирізнялася красою, музикальністю і прекрасним голосом, співом якої захоплювався й композитор. Але він не створив для них жодної пісні.

Про бажання слухачів чути «вокального» Ф. Шопена свідчать численні перекладення його інструментальних творів для голосу з фортепіано. Автори таких композицій добирали відповідні тексти і прилаштовували їх до його мелодій. Поєднання шопенівської музики (прелюдій, ноктюрнів) зі словом здійснювали і в численних мелодекламаціях¹.

Зовнішня простота і невибагливість більшості оригінальних вокальних творів Ф. Шопена, їх мініатюрність спричинились до того, що польські музикознавці вживають щодо них *piosenka* або *piosnka* замість звичного *pieśń*. До останнього польського видання, здійсненого Інститутом Фридерика Шопена, увійшло 23 твори².

---

¹ Окремі зразки є у фондах бібліотеки ЛНМА ім. М. В. Лисенка, зокрема Мазурка op. 50 № 2 з назвою «Czyjajzwiną?» сл. А. Р., підклад Е. Кані, видана у Варшаві (Gebethner & Wolff) або «Nokturne von Chopin», текст F. Dall' Ongaro, виданий у Дюссельдорфі (Wilhelm Bayrthoffer).

² *Chopin F. Pieśni i Piosnki na głos z fortepianem / Autor komentarza wykonawczego : Jan Ekier, Paweł Kamiński; Autor komentarza źródłowego: Jan Ekier, Paweł Kamiński. – W. : Wydanie Narodowe (ed. J. Ekier), 2007. (Zrealizo-*

Деякі дослідники, зокрема Северин Барбаг, вважають, що однією з причин недостатньої уваги Ф. Шопена до цього жанру є те, що вокальна музика не відповідала його індивідуальності, форма і метрика поетичних зразків були несумісні з фантазією і свободою музичного висловлювання композитора¹.

Можна припустити, що ставлення Ф. Шопена до вокальної музики, розуміння її як суто камерного жанру, своєрідного інтимного щоденника не відповідало естетиці часу та смакам кіл, в яких він обертався. Пісні композитора органічно вписувалися в атмосферу домашнього музикування, дружніх зібрань (як свого часу

---

wano ze środków Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina. Wersja językowa słów: Pol, Engl.) : 1. *Życzenie* (Witwicki Stefan autor słów); 2. *Gdzie lubi* (Witwicki Stefan autor słów); 3. *Posel* (Witwicki Stefan autor słów); 4. *Czary* (Witwicki Stefan autor słów); 5. *Hulanka* (Witwicki Stefan autor słów); 6. *Precz z moich oczu* (Mickiewicz Adam autor słów); 7. *Wojak* (Witwicki Stefan autor słów); 8. *Piosnka litewska* (Osiński Ludwik autor słów); 9. *Smutna rzeka* (Witwicki Stefan autor słów); 10. *Narzeczony* (Witwicki Stefan autor słów); 11. *Śpiew z mogiły* (rekonstrukcja: JE, Pol Wincenty autor słów); 12. *Pierścień* (Witwicki Stefan autor słów); 13. *Moja pieszczotka* (Mickiewicz Adam autor słów); 14. *Wiosna* (Witwicki Stefan autor słów); 15. *Śliczny chłopiec* (Zaleski Bohdan autor słów); 16. *Dwojaki koniec* (Zaleski Bohdan autor słów); 17. *Z gór, gdzie dźwigali* (Krański Zygmunt autor słów); 18. *Nie ma czego trzeba* (Zaleski Bohdan autor słów); 19. *Mazur* (Maciejowski Ignacy autor słów); 20. *Życzenie* (wcześniejsza wersja; Witwicki Stefan autor słów); 21. *Hulanka* (wcześniejsza wersja; Witwicki Stefan autor słów); 22. *Leci liście z drzewa* (rekonstrukcja: J. Fontana; Pol Wincenty autor słów); 23. *Dumka* (Zaleski Bohdan autor słów).

¹ У цьому зв'язку можна провести паралелі з таким композитором-піаністом з яскраво виявленою схильністю до інструментальної музики, як О. Скрябін. Він практично оминув жанри, пов'язані зі словом, а його єдиний романс («Хотел бы я мечтой прекрасной») написано на власний текст.

Lieder В. А. Моцарта та Ф. Шуберта). Більше відповідали естетиці часу і вимогам публіки створені на основі пісень Ф. Шопена шість фортепіанних транскрипцій Ф. Ліста – концертно-віртуозні ефектні композиції¹ і згадані вокальні мазурки Ф. Шопена – П. Віардо.

Отже, осердям співу, «вокальності» для нього стало фортепіано. Можливо, композитор не знаходив виконавця, який міг би втілити його задуми у цій сфері. Звернемо увагу на фрагмент з листа М. Водзінської, яка написала Ф. Шопену після отримання пісні *Życzenie* («Бажання») на слова С. Витвицького², що боїться співати цей твір, бо композитор розкритикував її виконання *Wojaka* («Вояка»)³.

Творець фортепіанного *belcanto* до співу ставився дуже вимогливо і прискіпливо. Він часто бував в опері, слухав багато вистав, і його думка про цей вид виконав-

---

¹ *Barbag S. Studium o piesniach Chopina / Severyn Barbag. – Lwow ; Wars. ; Krak, 1927. – 60 s. – С. 2.* Тут простежується поєднання рис деяких віртуозних творів і Ф. Ліста, і Ф. Шопена. Наприклад, у фактурних та інтонаційних особливостях транскрипції пісні «Вояк» виявляються риси «Революційного етюд», в стилі *brilliant* написано «Гулянку» та «Бажання». Натомість «Моя пустунка» у Ф. Ліста змінює жанрову основу та нагадує ноктюрн, у «Перстенику» навпаки, яскраво виявляються танцювальні риси, лише «Весна» у найбільшій мірі зберігає жанрову основу та характер першоджерела.

² Пісня «Бажання» була його першою і дуже вдалою спробою в цьому жанрі, вона відразу ж стала дуже популярною у Польщі. Як і багатьох інших композиторів, на створення вокальної лірики його надихнуло кохання. Інспірована почуттям до співачки К. Гладковської, з якою Ф. Шопен навчався у консерваторії, свою остаточну редакцію пісня «Бажання» отримала завдяки почуттям до М. Водзінської.

³ *Шопен Ф. Письма : в 2-х т. – Изд. 4-е, испр. и доп./ Ф. Шопен ; сост., вст. ст. коммент., хронограф Г. С. Кухарского.– М. : Музыка, 1989. – Т. 1. – 487 с. – С. 307.*

ського мистецтва варта уваги. Так, про провідну солістку Віденської опери Гейнефеттер у листі до Я. Матушинського Ф. Шопен писав: «Такий голос мені навряд чи скоро доведеться почути – все чудово проспівано, кожна нота витримана досконало, чистота, гнучкість, *portamento*, але все так холодно, що я майже не відморозив собі ніс, сидючи у першому ряді»¹. Водночас, він не сприймав емоційних надмірностей, екзальтованості. За свідченням його сучасників, захоплюючись народною музикою, не любив іспанських пісень. І ще одна думка, уже з приводу мистецтва двох співачок – знаменитої Марії Малібран і Цинті Даморо. Ім'я другої сьогодні мало кому відомо, але для Ф. Шопена її манера співу була ближчою: «Малібран вражає, Цинті чарує»². Інструментальна віртуозність, гнучкість, легкість, вишуканість її голосу підкорили композитора. В його оцінках простежується близькість до сучасних естетичних критеріїв щодо вокальної майстерності.

За свідченням Ф. Ліста, автора першої біографії Ф. Шопена, він дуже любив поезію. Коли співвітчизники, які приїздили з Польщі до Парижа, привозили з собою вірші, до тих, які подобалися йому, Ф. Шопен писав музику. Ці пісні швидко поширювалися на його батьківщині і набували популярності, деякі, відриваючись від автора, ставали безіменними.

Створюючи пісні, Ф. Шопен звертався тільки до польських текстів. Для нього це мало принципове значення, національний характер і неповторний колорит його мініатюр частково втрачаються при іншомовних варіантах виконання. Композитор писав музику пере-

---

¹ Там само. – С. 198.

² Там само. – С. 240.

важно на вірші своїх сучасників, багато з яких були його друзями і знайомими. Серед них такі визначні представники європейського романтизму, як А. Міцкевич, З. Красінський.

Як уже зазначалося, про пісні Ф. Шопена писали мало (С. Барбага, М. Томашевський). Проте вчені різних країн створили багато праць про його фортепіанний стиль, про особливості інтерпретації різних жанрів і конкретних творів. Деякі їхні висновки можуть бути спроектовані і на особливості виконання пісень композитора.

Музиканти, які прагнуть осягнути стиль пісень Ф. Шопена (це однаково стосується як співака, так і піаніста), мають знати, що його вокальні мініатюри, незважаючи на лаконізм і зовнішню простоту викладу, становлять значну складність. Тому треба бути добре обізнаними з естетичними поглядами композитора, його стилем загалом, з особливостями трактування різних жанрів.

На наш погляд, пісням Ф. Шопена притаманні ознаки, які характерні його листам. Про лаконізм, «простоту» епістолярного стилю композитора, про те, що в листах сприйняття драматичної сутності життя подається без прикрас романтизму, патетики, пишномовності, притаманним мистецтву його доби (досить порівняти стиль його епістолярної спадщини зі стилем листів Жорж Санд, які нагадували її літературні твори), вже звертали увагу дослідники¹.

Часто в музикознавстві трапляються порівняння Ф. Шопена з В. А. Моцартом (його називали «польський Моцарт»). Справді, в очах Ф. Шопена цей композитор

---

¹ Там само. – С. 9.

був ідеалом, можливі й паралелії між пісенною творчістю цих митців. Хоча В. А. Моцарт, як і Ф. Шопен, не надавав камерно-вокальному жанру важливого значення, реалізуючи свої принципи щодо зв'язку слова й музики в оперних композиціях, проте він створив у галузі *Lied* справжні шедеври.

Пісні Ф. Шопена дуже різноманітні за змістом і характером (пасторально-ідилічні, радісно-кокетливі, граціозні, енергійні, піднесено-героїчні, меланхолійні, елегійні, драматичні, трагічні), за жанрами (пісня, балада, мазурка, вальс), формою (проста куплетна, наскрізна). Ці мініатюри, безперечно, вплинули на подальший розвиток цього жанру в польській музиці – С. Монюшка, М. Карловича. Спільне з вокальним стилем Ф. Шопена мають романси М. Глінки («К ней» на сл. А. Міцкевича, «Жайворонок» на сл. Н. Кукольника, пісні-романси на сл. К. Забіли («Гуде вітер», «Не щечечи, соловейку»). «Знаки» Ф. Шопена є в галицьких солоспівах, особливо у Д. Січинського, зокрема в романсі «У гаю, гаю» на сл. Т. Шевченка (особливо у фортепіанній інтерлюдії).

Безумовно, у процесі роботи над будь-яким твором, кожен музикант обов'язково шукає можливість познайомитися з різними інтерпретаціями, проаналізувати їх, порівняти, вдумливо й критично осмислити. Виконавське життя пісень Ф. Шопена має тривалу історію. Окремі твори (особливо «Бажання») залучали до своїх програм такі відомі польські співачки, як Марселла Зембрих-Коханська, Яніна Вайда-Королевич, Єва Бандровська-Турська, вокалісти інших країн. Варто звернути увагу, що в камерній програмі Соломії Крушельницької «Пісні всіх націй», з якою вона об'їздила півсвіту, Польщу представляли вокальні твори Ф. Шопена і І. Падеревського. Пісні Ф. Шопена були в концертному репер-

туарі вокально-фортепіанного дуету Ніни Дорліак і Святослава Ріхтера. У фондах Держтелерадіо СРСР зберігся запис 1953 року російського співака, баса Олександра Пирогова (партія фортепіано – О. Зибцев).

На середину ХХ століття припадає діяльність турецької оперної співачки, сопрано Лейли Генчер (Leyla Gencer) і піаніста Нікити Магалова, ім'я якого асоціюється з французькою фортепіанною школою. В їх спільних концертах звучали всі пісні Ф. Шопена та їх лістівські фортепіанні транскрипції.

1960 року на польській фірмі Muza записано на плівку, яка увійшла до повного зібрання творів Ф. Шопена (серія «Dziela Wszystkie»), 19 пісень композитора, які звучать у виконанні співачки-сопрано Стефанії Войтовіч (Stefania Woytowicz)¹, тенора Анджея Бахледа (Andrzej Bachleda) і піаністки Ванди Клімовіч (Wanda Klimowicz). Згодом, до 200-річчя композитора 20 пісень Ф. Шопена записали на диск польські музиканти нового покоління – сопрано Івона Соботка (Iwona Sobotka) та баритон Артур Ручінський (Artur Ruciński) з піаністкою Евою Поблоцькою (Ewa Pobłocka). 1986 року 19 пісень Ф. Шопена записали відома шведська співачка Елізабет Седерстрем (Elisabeth Söderström), сопрано й піаніст Володимир Ашкеназі (Vladimir Ashkenazy)².

У сучасному світовому культурному просторі пісні Ф. Шопена набувають все більшого значення. Співаки вже не обмежуються окремими мініатюрами, а присвячують пісням Ф. Шопена програми. Багато з них вже за-

---

¹ До речі, ця польська співачка має українське походження, вона народилася у с. Оринін Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

² Деска 1986 – 414 204–2 DH, DDD 44'45''.

писані на платівки, диски.

Свої пісні Ф. Шопен писав переважно у середній теситурі, уникаючи високих нот і вокальних складностей¹, діапазон – найбільш відповідний до мецо-сопрано або баритона. Він адресував їх широкому колу виконавців, орієнтуючись, очевидно, передусім на можливості аматорів. Водночас, вокальні мелодії дуже різноманітні і передбачають вміння володіти усіма ресурсами голосу. У піснях трапляються різні типи інтонування, причому іноді вони поєднуються в одному творі. Часто чергування контрастних епізодів зумовлене зміною образів, наприклад, у пісні «Геть з моїх очей» зіставляються мовно-декламаційні і кантиленні інтонації. У філософському монолозі *Melodia (Z gór, gdzie dźwigali)* панує майже інструментальна кантилена. У піснях *Wojak* та *Narzeczony*, де силабічний принцип зв'язку музики з текстом поєднується з дуже швидким темпом, перед виконавцем постає проблема артикуляції. Інтонаційно складними й вишуканими є пісні у танцювальних ритмах: *Moja pieśniczka*, *Śliczny chłopiec*, *Gdzie lubi*. Неабияку складність становить вміння передати образний зміст не лише кожної з пісень, а й однієї мініатюри, створювати яскраві образні характеристики. Маленькими сценками з індивідуалізацією «дійових осіб» є *Smutna rzeka*, *Piosnka litewska*. У піснях, написаних в куплетній формі (*Hulanka*, *Narzeczony*, *Śliczny chłopiec*), важливо відобразити розвиток «сюжетної лінії», уникнувши механічного повторення ідентичного матеріалу.

Безумовно, партії фортепіано, які писав композитор-піаніст, увібрали в себе деякі ознаки його письма.

---

¹ Лише у пісні *Moja Pieśniczka* верхня нота – ля-бемоль другої октави. Переважно це – фа, фа-дієз другої октави.

Вони виконують не лише функцію акомпанемента. У більшості пісень є виразні яскраві фортепіанні вступи (у куплетних піснях вони є й інтерлюдіями), часто – самостійні за музичним матеріалом. Прикладом можуть бути *Moja Pieszczotka*, *Wojak*, *Narzeczony*, *Śliczny chłopiec*, *Gdzie lubi*, *Piosnka litewska*, *Życzenie*, *Melodia*, *Posel*. Як діалог фортепіано й голосу розпочинається трагічна пісня *Leci liście z drzewa*. У більшості цих творів матеріал вступу використано і в інструментальній постлюді.

Вокальні мініатюри Ф. Шопена увійшли до репертуару багатьох співаків, які мають різні голоси як за тембром, так і за силою (твори, безумовно, транспонують, добираючи найбільш вигідну для того чи іншого виконавця тональність). Аналіз різних інтерпретацій переконує в тому, що рідко кому вдається виконати бездоганно всі пісні. Вони дуже різні за характером, емоційним наповненням, вимагають широкої палітри тембрових барв, типів експресії. Пісні Ф. Шопена цікаві й з гендерної точки зору, хоча на практиці жіночі голоси співають практично весь камерно-вокальний репертуар, на відміну від чоловічих, які ніколи не доводилось чути у типово жіночих за тематикою романсах («Кабы знала я», «Я ли в поле да не травушка была» П. Чайковського). У цьому переконує аналіз згаданого вже звукозапису С. Войтович і А. Бахледи. Безумовно, таким пісням, як «Вояк» і «Гулянка», більше відповідає чоловічий голос, змісту й характеру «Бажання» чи «Литовських пісень», побудованої як діалог матері й доньки, – жіночий.

Це стосується й тембрових характеристик: у «темних», низькі голоси більш переконливо і виразно відтворюють вісні драматичного змісту, легкі сопрано – граціозно-вишукані тощо.

Серед тих, хто наважився заспівати всі пісні Ф. Шопена, крім згадуваної Е. Седерстрем, – відоме польське контральто Ева Подлесь (Ewa Podleś), партнером якої виступив піаніст Гаррік Ольсон (Garrick Ohlson). Але її голос для цього репертуару дуже масивний, щільний (за винятком деяких пісень), оперна манера співу «широким мазком», емоційні перебільшення іноді створюють враження несмаку. Проте піаніст демонструє найвищий рівень ансамблевої майстерності, чого не можна сказати про Ванду Клімович, у якої сольні фортепіанні епізоди часом викликають здивування (наприклад, вступ та перегри до «Перстеника», характер яких зовсім не відповідає змісту поезії і характеру вокальної партії).

Традиційно слов'янське мецо-сопрано темного тембру з важким вібрато має Аліція Венгожевська (Alicja Węgorzewska), тому її інтерпретації пісень Ф. Шопена також не завжди переконливі. Більш органічно, стримано, зі смаком ця музика звучить у німецької мецо-сопрано Анни Гаазе (Anna Haase), партнером якої є піаніст Люціус Ріль (Lucius Rühl). Є також записи таких польських вокально-фортепіанних дуетів, як Ельжбета Шмитка (Elzbieta Szymtka), сопрано, і Маркольм Мартіну (Marcolm Martineau)¹, Генріка Янушевська (Henryka Januszewska), сопрано, і Марек Дрепновський (Marek Drewnowski), фортепіано².

Серед молодих виконавців, на наш погляд, слід виділити Олександрю Кужак (Aleksandra Kurzak), творчими партнерами якої є Маріуш Квечень (Mariusz Kwie

---

¹ *Chopin F. Pieśni.* Szymtka Elzbieta, Martineau Malcolm CD : Wydawnictwo : AGORA, 2009.

² Tonpress 1990. –CDT 011. DDD 46'46.

chien) та Нельсон Гернер (Nelson Goerner)¹. Її прекрасне сопрано, гнучкість інтонування, інструментальна манера звуковедення, емоційність і безпосередність у створенні різноманітних образів, здається, наближаються до критеріїв, які Ф. Шопен застосовував до виконавців камерної вокальної музики. Дарунком до його ювілею стала й програма двох молодих краківських артисток – сопрано Ельжбети Курец (Elżbieta Kuriec) та піаністки Моніки Плахти (Monika Płachta), які продемонстрували свіжу інтерпретацію пісень².

До ювілею Ф. Шопена програми підготували не лише польські виконавці. Серед його інтерпретаторів – французькі музиканти Магали Леже, сопрано, та Ремі Кардиналь, фортепіано. Їх концертна програма «Голос Фредерика Шопена» прозвучала в Мінську у великому концертному залі філармонії³. А в Петербурзі у липні 2010 року програму з його пісень і мазурок у перекладенні для голосу Поліни Віардо виконала відома сопрано Ольга Пасічник в ансамблі з сестрою, піаністкою Наталією Пасічник⁴ (відомо, що музичну освіту вони здобули в Україні, Ольга – в Києві, а її сестра – у Львові).

---

¹ Нещодавно вийшов їхній диск. – NIFCCD016.

² Two young Kraków – born artists (soprano) and (piano) embark on an artistic project offering a fresh look at the issue of creative interpretation of Fryderyk Chopin's Songs. – [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://biuro.chopin2010.pl/e>. (дата звернення 12.08.2016 р.). – Назва з екрана.

³ [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.nv-online.info/by/110/80/20675/«Голос-Фредерика-Шопена»-прозвучит-в-Беларуси.htm>. (дата звернення 12.08.2016 р.). – Назва з екрана.

⁴ [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://old.polinst.ru/an_2010_06_23.html. (дата звернення 12.08.2016 р.). – Назва з екрана.

Пісні Ф. Шопена є й в репертуарі українського баритона Андрія Шкурмана. В одній з рецензій на його концерт (Київ, 2000), участь в якому взяла піаністка Зінаїда Максименко, зазначалося, що «маловідомі широким колам слухачів романси Ф. Шопена на слова С. Витвицького «Гулянка», «Вояк» прозвучали «темпераментно, з польською національною гоноровитістю»¹. Зацікавлення піснями Ф. Шопена виявила солістка Львівської філармонії Лілія Коструба. Її програма «Вокальна лірика Ф. Шопена», до якої увійшло 15 пісень, прозвучала 2 грудня 2005 року в Музично-меморіальному музеї імені С. Крушельницької.

Отже, пісні Ф. Шопена, як і фортепіанні твори, позначені печаттю його генія. Вони вже мають тривалу історію виконавського життя і сьогодні їх мистецька цінність ні в кого не викликає сумніву. Ці композиції звучать у різноманітних виконавських інтерпретаціях, у виконанні різних типів співацьких голосів, з кожним роком викликаючи все більше зацікавлення музикантів різних країн, які створюють нові виконавські версії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Кремлев Ю.* Фридерик Шопен. Очерк жизни и творчества / Ю. А. Кремлев. – 3-е изд. – М. : Музыка, 1971. – 607 с.

2. *Кушнірук О.* Андрій Шкурман. Зустріч друга / О. П. Кушнірук // Музична феєрія 1990-х : статті, репортажі, інтерв'ю. – Луцьк : Надстир'я, 2003. – С. 43–44.

---

¹ *Кушнірук О.* Андрій Шкурман. Зустріч друга / О. П. Кушнірук // Музична феєрія 1990-х : статті, репортажі, інтерв'ю. – Луцьк : Надстир'я, 2003. – С. 43.

3. Шопен Ф. Письма : в 2-х т. – Изд. 4-е, испр. и доп. / Ф. Шопен ; сост., вст. ст. коммент., хронограф Г. С. Кухарского. – М. : Музыка, 1989. – Т. 1. – 487 с.

4. *Barbag S. Studium o piosniach Chopina / Severyn Barbag.* – Lwow ; Wars. ; Krak, 1927. – 60 s.

5. Tomaszewski Mieczysław. – [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://pl.chopin.nifc.pl/chopin/persons/detail/id/3>. (дата звернення 12.08.2016 р.). – Назва з екрана.

Лидия Николаева. Вокальное творчество Ф. Шопена и вопросы исполнительского музыковедения. Рассмотрены песенное творчество Ф. Шопена, исполнение романсов композитора в различных национальных школах, раскрыты их стилистические, жанровые, мелодико-интонационные особенности, образное содержание, а также проблемы их интерпретации исполнителями, некоторые вопросы стиля, образного содержания, жанровых признаков, мелодико-интонационных особенностей. Обращено внимание на изобразительный потенциал фортепианных партий, раскрыты эстетические взгляды композитора на вокальное искусство. Создавая песни, Ф. Шопен обращался только к польским текстам. Для него это имело принципиальное значение, национальный характер и неповторимый колорит его миниатюр частично теряются при иноязычных вариантах исполнения. Композитор писал музыку в основном на стихи своих современников, многие из которых были его друзьями и знакомыми – А. Мицкевич, З. Красинский. Песни Ф. Шопена очень разнообразны по содержанию и характеру (пасторально-идиллические, радостно-кокетливые, грациозные, энергичные, возвышенно-героические, меланхолические, элегические, драматические, трагические), по жанрам (песня, баллада, мазурка, вальс), по форме (простая куплетная, сквозная). Эти миниатюры, бесспорно, повлияли на дальнейшее развитие этого жанра в польской музыке – С. Монюшко, М. Карловича.

Ключевые слова: песни Ф. Шопен, польская вокальная музыка, исполнительские интерпретации, художественная песня.

Lydia Nikolaeva. Chopin's Vocal Works and Performing Musicology Questions. In the article the song creativity of Chopin is examined, the performance of his songs in different national schools revealed their specific stylistic, genre, melodic-intonation features, imaginative content and problems of interpretation. The issues of style, imaginative content, genre traits and melodic intonation emphasized the uniqueness of these works. Attention is paid to the potential of expression in piano parties which disclosed aesthetic views of composer for vocal side. Creating songs, Chopin has used only Polish texts. For him it was of fundamental importance the national character and unique flavour of its miniatures partly lost in other languages embodiments. The composer wrote music mainly on verses of his contemporaries, many of whom were his friends and acquaintances – A. Mickiewicz, Z. Krasinsky. Chopin songs are very diverse in content and nature (pastoral, idyllic, joyful, flirty, graceful, energetic, sublimely heroic, melancholic, elegiac, dramatic, tragic), genres (song, ballad, mazurka, waltz), form (simple couplet, sequentially). These miniatures undoubtedly influenced the further development of this genre in Polish music – S. Moniuszko, M. Karlovic.

Key words: songs of Chopin, Polish vocal music, performing interpretation, art song.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2016 року